

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 9.7.2019
COM(2019) 311 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o uporabi Direktive 2014/62/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o kazenskopravni zaščiti eura in drugih valut pred ponarejanjem ter o nadomestitvi Okvirnega sklepa Sveta 2000/383/PNZ

1. UVOD

1.1. Ozadje

Direktiva 2014/62/EU¹ (v nadaljnjem besedilu: Direktiva) o kazenskopравни zaščiti eura in drugih valut pred ponarejanjem je bila sprejeta 15. maja 2014. Države članice so morale nacionalne ukrepe, potrebne za uskladitev z Direktivo, sprejeti do 23. maja 2016.

Direktiva je bila sprejeta na podlagi člena 83(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije, ki določa pravno podlago za določitev „minimaln[ih] pravil[] glede opredelitve kaznivih dejanj in sankcij na področju posebno hudih oblik kriminala s čezmejnimi posledicami zaradi narave ali učinkov teh dejanj ali zaradi posebne potrebe po skupnem boju proti njim“.

Nadomešča Okvirni sklep Sveta 2000/383/PNZ² (v nadaljnjem besedilu: Okvirni sklep) o povečanju zaščite s kaznimi in drugimi sankcijami za ponarejanje v zvezi z uvedbo evra.

Cilj Okvirnega sklepa je bil dopolniti določbe Ženevske konvencije iz leta 1929 na ozemlju Evropske unije. Ženevska konvencija določa pravila, ki zagotavljajo, da je mogoče uveljaviti stroge kazni in druge ukrepe za kazniva dejanja ponarejanja, vsebuje pa tudi pravila glede pristojnosti in sodelovanja. Po ratifikaciji Ženevske konvencije, dogovorjene 20. aprila 1929 so se nacionalne zakonodaje proti ponarejanju valut v določeni meri zbližale.

1.2. Namen in glavni elementi Direktive

Direktiva dopolnjuje Ženevsko konvencijo in olajšuje njeno uporabo v državah članicah, pri čemer izhaja iz Okvirnega sklepa in ga posodablja z dodatnimi določbami o višini sankcij, preiskovalnih orodjih ter analizi, prepoznavanju in odkrivanju ponarejenih bankovcev in kovancev eura med sodnim postopkom.

Danska in Združeno kraljestvo nista sodelovala pri sprejetju Direktive, zato se v skladu s Protokolom št. 22 oziroma 21 v njima ne uporablja. Irska se je odločila za možnost sodelovanja pri Direktivi.

Direktiva se ne uporablja samo za euro, temveč tudi za druge valute, medtem ko se nekateri njeni elementi uporabljajo samo za euro (člen 8(2) in člen 10).

Glavni elementi Direktive so:

- določitev treh oblik ravnanj kot kaznivih dejanj, in sicer „proizvodnja“, „distribucija“ in „pripravljalna dejanja“, kot je oblikovanje zaščitnih elementov (člen 3);

¹ [UL L 151, 21.5.2014, str. 1.](#)

² [UL L 140, 14.6.2000, str. 1.](#)

- določbe o kaznih z uvedbo najstrožje sankcije najmanj petih let zapor za distribucijo in najstrožje sankcije najmanj osmih let zapor za proizvodnjo ponarejene valute (člen 5);
- ozemeljsko načelo in ekstrateritorialna pristojnost (člen 8);
- določba, ki države članice zavezuje k zagotavljanju možnosti za uporabo določenih preiskovalnih orodij (člen 9);
- določba, ki države članice zavezuje k zagotavljanju, da lahko nacionalni analitski centri in nacionalni analitski centri za kovance analizirajo ponaredke eurov tudi med sodnim postopkom, ki še poteka, in sicer za namene odkrivanja novih ponaredkov (člen 10).

1.3. Obseg poročila

V poročilu je ocenjena uporaba Direktive v skladu s členom 12 Direktive, ki določa, da Komisija Evropskemu parlamentu in Svetu predloži poročilo, v katerem oceni, v kolikšnem obsegu so države članice sprejele potrebne ukrepe za uskladitev z Direktivo.

Opis in analiza v tem poročilu temeljita predvsem na informacijah, ki so jih države članice Komisiji predložile v okviru priglasitve nacionalnih ukrepov, s katerimi je Direktiva prenesena v nacionalno pravo³.

Poročilo je osredotočeno na ukrepe, ki so jih države članice do zdaj sprejele za izvajanje Direktive z njenim prenosom v nacionalno pravo. V njem je ocenjeno, ali so države članice prenesle Direktivo v določenem roku ter ali njihova nacionalna zakonodaja dosega cilje in izpolnjuje zahteve Direktive.

V času priprave tega poročila so prenos priglasile vse države članice razen Irske.

2. SPLOŠNA OCENA

Glavni cilj Komisije je zagotoviti, da vse države članice prenesejo zahteve iz Direktive v svoje nacionalno pravo, s čimer se zagotovi, da učinkoviti in uspešni kazenskoopravni ukrepi v vseh državah članicah ustrezno ščitijo euro in vsako drugo valuto, katere obtok je pravno dovoljen.

Komisija je začela ocenjevati skladnost nacionalnih ukrepov z Direktivo, takoj ko so jih države članice sporočile.

Večina držav članic je ustrezno prenesla člena 3 in 4 Direktive o določanju nekaterih oblik dejanj kot kaznivih dejanj, določbe iz člena 5 o kaznih z uvedbo najstrožje sankcije najmanj

³ Po roku za prenos 23. maja 2016 devet držav članic Komisije ni obvestilo o nobenih prehodnih ukrepih za prenos ali jo je obvestilo samo o delnem prenosu. Komisija je zato tem državam članicam poslala uradni opomin zaradi neobveščanja ali zaradi samo delnega prenosa.

petih let zapora za distribucijo in najstrožje sankcije najmanj osmih let zapora za proizvodnjo ponarejenih valut, ter določbe iz člena 9, na podlagi katerih so države članice zavezane zagotavljanju možnosti uporabe nekaterih preiskovalnih orodij.

Kljub temu je bilo opaženih več ponavljajočih se težav pri prenosu:

- v zvezi s členom 3(1)(d) Direktive o pripravljajalnih dejanjih se pripravljajalna dejanja niso prenesla v nacionalno pravo kot samostojna (*sui generis*) kazniva dejanja. Namesto tega so se pripravljajalna dejanja v več državah članicah štela za poskus storitve kaznivega dejanja proizvodnje. To bi pomenilo naklep za storitev kaznivega dejanja proizvodnje kot dodatnega sestavnega elementa pripravljajalnega dejanja. Vendar Direktiva tega elementa ne zahteva;
- druga, manj pogosta, vendar pomembna ponavljajoča se težava se pojavlja v zvezi s prenosom člena 5 Direktive o najnižji meji najstrožjih sankcij za kazniva dejanja, opredeljena v členih 3 in 4. Nekaterе države članice so v nasprotju z Direktivo opredelile ločene kategorije za prekrške ali kazniva dejanja, ki niso posebno huda, ki so opredeljena v členih 3 in 4 Direktive, v zvezi s katerimi so bile kazni še naprej nižje od kazni, ki jih zahteva Direktiva;
- prav tako velika večina držav članic, katerih valuta je euro, ni prenesla člena 8(2)(b) Direktive, ki od držav članic, katerih valuta je euro, zahteva, da se izrečejo za pristojne, kadar so ponarejeni bankovci ali kovanci eura odkriti na njihovem ozemlju, vendar so kazniva dejanja, opredeljena v členih 3 in 4, storjena zunaj njihovega ozemlja;
- poleg tega velika večina držav članic tudi ni ustrezno prenesla člena 10 Direktive o predaji zasežene ponarejene valute nacionalnemu analitskemu centru/nacionalnemu analitskemu centru za kovance. Pogosto niso bile ustrezno prenesene zlasti določbe v zvezi z zamudami pri predaji, opredelitvijo organa, ki je odgovoren za predajo, in namenom predaje (analiza, prepoznavanje in odkrivanje novih ponarejenih valut);
- člena 11 Direktive o statistiki ni prenesla skoraj nobena država članica.

Glede na navedene težave v zvezi s skladnostjo in težave, navedene v oddelku 3, bo Komisija sprejela vse ustrezne ukrepe, vključno po potrebi z začetkom postopka za ugotavljanje kršitev v skladu s členom 258 Pogodbe o delovanju Evropske unije, da bi zagotovila skladnost z Direktivo v vsej Evropski uniji.

Oddenek 3 vsebuje oceno v zvezi s težavami pri prenosu, ki se nanaša izključno na elemente posameznih določb. Posredne težave v zvezi s prenosom, ki se pojavljajo pri navzkrižnem sklicevanju na določbe, kot je sklicevanje na člen 3 v členih 4 in 5, se obravnavajo v okviru določb, ki so del navzkrižnih sklicevanj.

3. SPECIFIČNE TOČKE OCENE

3.1. Opredelitev pojmov (člen 2)

V členu 2 sta za namene Direktive opredeljena pojma „valuta“ in „pravna oseba“. Vse države članice upoštevajo opredelitev teh pojmov. Kadar v nacionalnem pravu ne obstaja izrecna opredelitev pojmov, se v nacionalni zakonodaji uporablja pojem „valuta“ ali „denar“. Več držav članic namesto pojma „valuta“ uporablja pojem „denar“. Podobno tudi pojem „pravna oseba“ obstaja v vseh državah članicah in njihovo nacionalno pravo ga večinoma tudi izrecno opredeljuje. Večina držav članic v skladu z Direktivo iz opredelitve pojma „pravna oseba“ izrecno izključuje državne in javne organe, ki izvršujejo državno oblast, in javne mednarodne organizacije.

3.2. Kazniva dejanja (člen 3)

Člen 3 države članice zavezuje k zagotavljanju, da se kot kazniva dejanja določijo tri temeljne oblike dejanj, če so storjena naklepno:

- 1) kazniva dejanja „proizvodnje“: člen 3(1)(a) – goljufivo izdelovanje ali spreminjanje valute;
- 2) kazniva dejanja „distribucije“: člen 3(1)(b) – goljufivo dajanje ponarejene valute v obtok – in člen 3(1)(c) – uvoz, izvoz, prevoz, prejem ali pridobitev ponarejene valute z namenom njenega dajanja v obtok, in sicer z vedenjem, da je ponarejena;
- 3) „pripravljalna“ dejanja: člen 3(1)(d) – izdelovanje, prejem, pridobitev ali posest (i) sredstev, posebej prirejenih za ponarejanje ali spreminjanje valute, ali (ii) zaščitnih elementov.

V skladu z Direktivo nacionalno pravo vseh držav članic zahteva naklep pri storitvi kaznivega dejanja. Direktiva od držav članic ne zahteva, da dejanja, storjena iz malomarnosti, določijo kot kazniva. Nacionalno pravo nobene države članice ne vključuje kaznivih dejanj, storjenih iz malomarnosti, ki so opisana v Direktivi.

3.2.1. Kazniva dejanja proizvodnje – člen 3(1)(a)

Člen 3(1)(a) določa, da je goljufivo izdelovanje ali spreminjanje valute s kakršnimi koli sredstvi, določeno kot kaznivo dejanje.

To določbo je ustrezno prenesla večina držav članic. Večina držav članic ni izrecno prenesla besedila Direktive: namesto prvega elementa, tj. „izdelovanje“, so bile uporabljene naslednje sopomenke: ponarejanje, oblikovanje lažne valute, proizvodnja, posnemanje in reproduciranje. Element „spreminjanje“ je bil v nekaterih primerih prenesen kot poneverjanje ali ponarejanje. V nekaterih primerih se je uporabil samo en splošen pojem, ki je obsegal obe dejanji, kot sta ponarejanje in izdelava.

Nekatere države članice so k sestavnim elementom kaznivega dejanja po nacionalnem pravu dodale element direktnega naklepa za nadaljnje dejanje. Te države članice poleg samega ponarejanja valut zahtevajo naklep za „dajanje ponarejene valute v obtok kot prave in

nespremenjene“, „dajanje (ponarejene valute) v obtok kot pristne ali veljavne“, „dajanje take valute v obtok kot zakonitega plačilnega sredstva“, „dajanje (ponarejene valute) v obtok“, „uporabo navedene valute kot na videz zakonite in avtentične“, „dajanje slednje v obtok“ in „dajanje v obtok“.

Ugotovljeni sta bili dve težavi pri prenosu: ena država članica je kot kaznivo dejanje določila samo večje vrednosti ponarejenih valut (vrednost, ki je desetkrat večja od mesečne minimalne plače v navedeni državi članici). Druga država članica je kot kaznivo dejanje določila samo spreminjanje valute, kadar se na podlagi tega dosežejo višje vrednosti.

3.2.2. Kazniva dejanja distribucije – člen 3(1)(b)

V skladu s členom 3(1)(b) se goljufivo dajanje ponarejene valute v obtok določi kot kaznivo dejanje, če je storjeno naklepno.

To določbo Direktive je prenesla velika večina držav članic. V številnih državah članicah se terminologija, ki se uporablja pri prenosu predpisov, nekoliko razlikuje od terminologije iz Direktive: namesto „dajanje v obtok“ se pogosto uporablja pojem „spravljanje v obtok“. Druge države članice so uporabile pojme „ravna z“, „distribuirati“, „prenos“, „distribucija“ ali „uporaba“.

Težave pri prenosu se pojavljajo v dveh državah članicah: ena država članica se pri določitvi kaznivega dejanja omeji na primere, v katerih se ponarejena valuta da v obtok, storilec pa že pred tem dejanjem ve, da je pridobil ponarejeno valuto. To je dodaten pogoj, ki omejuje uporabo določbe in ki ga tudi ni mogoče upravičiti kot pogoj, zajet v možnosti iz člena 5(5). V drugi državi članici je določitev kaznivega dejanja odvisna od vrednosti distribuiranih ponaredkov, ki mora znašati najmanj deset minimalnih plač.

3.2.3. Kazniva dejanja distribucije – člen 3(1)(c)

V skladu s členom 3(1)(c) se uvoz, izvoz, prevoz, prejem ali pridobitev ponarejene valute z namenom njenega dajanja v obtok, in sicer z vedenjem, da je ponarejena, določi kot kaznivo dejanje, če je storjeno naklepno.

To določbo je prenesla velika večina držav članic. Številni elementi določbe niso vedno dobesedno ali izrecno preneseni. V številnih primerih se uporablja drugačen jezik ali širša terminologija, ki obsega več posameznih dejanj, opisanih v Direktivi.

Težave v zvezi s skladnostjo se pojavljajo v treh državah članicah, kjer elementi uvoza, izvoza, prejema in pridobitve sploh niso zajeti.

Zahtevo, da mora biti dejanje ponarejanja valute storjeno „z vedenjem, da je ponarejena“, sta izrecno prenesli dve državi članici. V drugih državah članicah je o tem elementu mogoče sklepati na podlagi širšega sobesedila, tudi ob upoštevanju splošnih določb nacionalnega kazenskega prava.

3.2.4. Pripravljalna dejanja – člen 3(1)(d)

V skladu s členom 3(1)(d) je goljufivo izdelovanje, sprejem, pridobitev ali posest (i) instrumentov, predmetov, računalniških programov in podatkov ter katerih koli drugih sredstev, posebej prirejenih za ponarejanje ali spreminjanje valute, ali (ii) zaščitnih elementov, na primer hologramov, vodnih znakov ali drugih sestavin valut, ki so namenjene za zaščito pred ponarejanjem, določeno kot kaznivo dejanje, če je storjeno naklepno.

Direktiva zahteva, da se pripravljala dejanja iz člena 3(1)(d) prenesejo kot samostojna dejanja, kar pomeni, da ne morejo biti zajeta s splošno določbo o pomoči, napeljevanju, poskusu ali spodbujanju ali s sklicevanjem na temeljne oblike kaznivih dejanj, določene v členu 3 Direktive. Dvanajst držav članic ni preneslo nobenega od dejanj iz člena 3(1)(d) Direktive kot samostojnega dejanja, temveč zahtevajo, da morata biti storjeni tudi temeljni obliki kaznivih dejanj proizvodnje in distribucije iz člena 3. Ena država članica člena 3(1)(d) sploh ni prenesla.

V zvezi z dejanjem „goljufivo izdelovanje, sprejem, pridobitev ali posest“ se pojavljajo težave v dveh državah članicah, saj v enem primeru elementa „sprejem in pridobitev“ nista v celoti zajeta z besedno zvezo „ki jih priskrbi zase“, v drugem primeru pa ta elementa v nacionalni zakonodaji sploh nista omenjena in zato o njiju tudi ni bilo mogoče sklepati.

Poleg težav zaradi opustitve prenosa dejanj iz člena 3(1)(d) Direktive kot samostojnih dejanj so se v nekaterih državah članicah pojavile dodatne težave v zvezi s točko (i) člena 3(1)(d).

3.2.5. Uporaba zakonitih naprav – člen 3(2)

V skladu s členom 3(2) se kazenska odgovornost za ravnanje iz člena 3(1)(a), (b) in (c) razširi na primere, v katerih se za izdelavo valut uporabljajo zakonite naprave ali materiali, vendar so pravice ali pogoji, v skladu s katerimi lahko pristojni organi izdajo bankovce ali kovance, kršeni.

Medtem ko je večina držav članic to določbo v glavnem izrecno prenesla, je štiri države članice niso prenesle. Več drugih nacionalnih ukrepov držav članic za prenos ni dovolj jasnih, saj ne vsebujejo sklicevanj na kršenje pravic ali pogojev, v skladu s katerimi lahko pristojni organi izdajo bankovce ali kovance, niti na nobeno ravnanje, določeno v členih 3(1)(a), (b) in (c) Direktive. Nekatere države članice so v nasprotju z Direktivo omejile kazensko odgovornost na ravnanje oseb, ki so pooblaščen za proizvodnjo zakonite valute.

3.2.6. Bankovci in kovanci, ki še niso izdani – člen 3(3)

V skladu s členom 3(3) se kot kaznivo dejanje določijo vsa ravnanja, določena v členu 3(1) in (2) Direktive, v zvezi z bankovci in kovanci, ki še niso izdani, vendar so namenjeni za obtok kot zakonito plačilno sredstvo.

To določbo je v glavnem izrecno prenesla večina držav članic. Pet držav članice je sploh ni preneslo.

3.3. Spodbujanje, pomoč, napeljevanje in poskus (člen 4)

Člen 4(1) določa, da se kot kaznivo dejanje določi spodbujanje vseh kaznivih dejanj iz člena 3 Direktive, pomoč pri njih in napeljevanje k njim.

V skladu s členom 4(2) se kot kaznivo dejanje določi tudi poskus, vendar samo v zvezi s kaznivima dejanjema proizvodnje in distribucije, ne pa tudi v zvezi s pripravljalnimi dejanji.

Večina določb iz splošnega dela kazenskega zakonika posameznih držav članic je skladna s temi zahtevami. Nekaj držav članic je vstavilo posebno sklicevanje na določbo, v skladu s katero se vsak poskus v okviru posameznega dejanja določi kot kaznivo dejanje, kot je opisano v Direktivi.

3.4. Sankcije za fizične osebe (člen 5)

Člen 5(1) države članice zavezuje k zagotavljanju učinkovitih, ustreznih in odvračilnih kazenskih sankcij za vse oblike kaznivih dejanj iz členov 3 in 4 Direktive.

V skladu s členom 5(2) se kazniva dejanja iz točke (d) člena 3(1) (**pripravljalna dejanja**) ter člena 3(2) in (3) v zvezi z ravnanjem iz točke (d) člena 3(1) kaznujejo z najstrožjo sankcijo, ki predvideva zaporno kazen.

V skladu s členom 5(3) se kazniva dejanja iz točke (a) člena 3(1) (**kazniva dejanja proizvodnje**) in člena 3(3) v zvezi z ravnanjem iz točke (a) člena 3(1) kaznujejo z najvišjo zaporno kaznijo, ki znaša najmanj osem let.

V skladu s členom 5(4) se kazniva dejanja iz točk (b) in (c) člena 3(1) (**kazniva dejanja distribucije**) in člena 3(3) v zvezi z ravnanjem iz točk (b) in (c) člena 3(1) kaznujejo z najvišjo zaporno kaznijo, ki znaša najmanj pet let.

3.4.1. Učinkovite, sorazmerne in odvračilne kazni – člen 5(1)

Skladnost s členom 5(1) je bila ocenjena na podlagi:

- a) višine sankcij za enakovredna kazniva dejanja, kot je ponarejanje negotovinskih plačilnih sredstev ali pranje denarja;
- b) drugih oblik kaznivih dejanj v zadevnem nacionalnem pravu, ki določa enako visoke sankcije.

Vse države članice so zagotovile skladnost s temi splošnimi merili vrednotenja. Vendar se za učinkovite, sorazmerne in odvračilne sankcije iz Direktive zahteva tudi skladnost z višino sankcij, opredeljeno v členu 5(2) in (4).

3.4.2. Najstrožja sankcija za pripravljalna dejanja, ki predvideva zaporno kazen – člen 5(2)

Skoraj vse države članice so kot kazen za pripravljalna dejanja predvidele zaporno kazen.

3.4.3. Najnižja meja najstrožje sankcije osmih let zavora – člen 5(3)

Ob upoštevanju člena 5(3) (kazniva dejanja proizvodnje) je trinajst držav članic pravilno preneslo določbe Direktive, tj. za nekatere primere, ki so na podlagi Direktive določeni v nacionalnem pravu, so predvidele najvišjo zaporno kazen, ki znaša najmanj osem let.

Težave v zvezi s prenosom se pojavljajo v več državah članicah, ki so najstrožjo sankcijo najmanj osmih let zavora predvidele za „hude“ oblike kaznivega dejanja proizvodnje in/ali najstrožjo sankcijo do osem let zavora za „manj hude“ primere in/ali primere, v katerih se uporabljajo olajševalne okoliščine. Opredelitev pojmov „hud“ oziroma „manj hud“ primer, v katerem se uporabljajo olajševalne okoliščine, je v nekaterih državah določena, v drugih pa ne. Direktiva nikakor ne omejuje najstrožje sankcije osmih let zavora zgolj na nekatere (hude ali ne manj hude) kategorije kaznivih dejanj iz člena 5(3).

3.4.4. Najnižja meja najstrožje sankcije petih let zavora – člen 5(4)

Ob upoštevanju člena 5(4) (kazniva dejanja distribucije) je določbo upoštevalo enajst držav članic, tj. za zadevna kazniva dejanja distribucije so predvidele najvišjo zaporno kazen, ki znaša pet let.

V več državah članicah se pojavljajo podobne težave pri prenosu, kot so opisane zgoraj v členu 5(3): nekatere države članice predvidevajo najvišjo zaporno kazen, ki znaša manj kot pet let, ali pa predvidevajo zaporno kazen, ki znaša manj kot pet let v „manj hudih“ primerih ali primerih „manjših“ kaznivih dejanj ali na podlagi „olajševalnih“ okoliščin. Ena država članica uporablja zaporno kazen do pet let kot najstrožjo sankcijo za kazniva dejanja, povezana z distribucijo ponarejenih kovancev, pri čemer je najnižja kazen največ šest mesecev zaporne kazni ali denarna kazen in največ eno leto zaporne kazni. Ena država članica ne predvideva zaporne kazni za prejem ponarejene valute.

3.4.5. Neobvezna določba (prejeto brez vednosti/posredovano naprej ob zavedanju) – člen 5(5)

V skladu s členom 5(5) lahko države članice v zvezi s kaznivimi dejanji iz točke (b) člena 3(1) (kazniva dejanja distribucije) poleg kazenskih sankcij iz člena 5(4) Direktive določijo tudi druge učinkovite, sorazmerne in odvračilne kazenske sankcije, kot sta denarna in zaporna kazen, če je bila ponarejena valuta prejeta brez vednosti, da gre za ponaredek, vendar se je posredovala naprej ob zavedanju, da gre za ponaredek. To možnost je izkoristilo osemnajst držav članic.

V navedenih državah članicah, ki so se odločile za to možnost, se lahko namesto sankcij, določenih v odstavku 4, uporabljajo najrazličnejše sankcije, kot so različne (nižje) zaporne kazni, denarne kazni ali druge oblike omejitev.

3.5. Odgovornost pravnih oseb (člen 6)

Člen 6(1) določa obveznost, v skladu s katero morajo države članice zagotoviti, da lahko pravne osebe odgovarjajo za kazniva dejanja iz členov 3 in 4, če so jih v njihovo korist storile fizične osebe z določenimi odgovornostmi v pravni osebi, in sicer na podlagi:

- a) pooblastila za zastopanje pravne osebe;
- b) pooblastila za sprejemanje odločitev v imenu pravne osebe;
- c) pristojnosti za opravljanje nadzora znotraj pravne osebe.

Člen 6(2) določa odgovornost pravne osebe tudi, kadar je bilo kaznivo dejanje iz členov 3 in 4 dopuščeno zaradi neopravljene kontrole ali nadzora fizične osebe iz člena 6(1).

Člen 6(3) določa, da kazenska odgovornost pravne osebe ne izključuje kazenske odgovornosti fizične osebe, ki je storila kaznivo dejanje iz členov 3 in 4.

3.5.1. Odgovornost pravnih oseb – člen 6(1)

Vse države članice imajo vzpostavljene sisteme, ki zagotavljajo, da pravne lahko osebe odgovarjajo za ta kazniva dejanja.

Velika večina držav članic je v skladu z Direktivo omejila kazensko odgovornost pravnih oseb na dejanja, ki jih storijo fizične osebe z določenimi odgovornostmi v pravni osebi. Medtem ko je več držav članic preneslo Direktivo dobesedno ali skoraj dobesedno, so se druge odločile, da namesto opisa odgovornosti vključijo vpis položajev in nalog v pravni osebi (kot je direktor, član upravnega odbora ali statutarne organa, višji uradnik ali podobno). V teh primerih se v skladu z zadevnim nacionalnim pravom ustrezni položaji povezujejo s pravico oziroma pooblastilom za zastopanje pravne osebe zaradi sprejemanja odločitev in izvrševanja nadzora v pravni osebi.

Nekaj držav članic je izbralo zelo splošne pojme, kot so „vodje“, „odgovorne osebe“, „osebe, ki delujejo v imenu pravne osebe“, ali uporabilo „doktrino upravičenega pripisovanja“ za določitev odgovornosti pravnih oseb.

3.5.2. Kazenska odgovornost pravnih oseb zaradi neopravljene kontrole ali nadzora – člen 6(2)

Člen 6(2) je prenesla večina držav članic.

3.5.3. Kazenska odgovornost pravnih oseb, ki ne izključuje odgovornosti fizičnih oseb – člen 6(3)

Člen 6(3) je prenesla velika večina držav članic.

3.6. Sankcije za pravne osebe (člen 7)

Člen 7 določa, da države članice predpišejo učinkovite, sorazmerne in odvračilne sankcije, ki vključujejo denarne kazni ali globe. Države članice lahko predvidijo tudi druge nedenarne sankcije. Člen v točkah od (a) do (e) vsebuje neizčrpen seznam možnosti za take dodatne sankcije.

Skladnost s členom 7 je bila ocenjena na podlagi:

- a) višine sankcij za enakovredna kazniva dejanja, kot je ponarejanje negotovinskih plačilnih sredstev ali pranje denarja;
- b) drugih oblik kaznivih dejanj v zadevnem nacionalnem pravu, ki določa enako visoke sankcije.

V zvezi s točko (a) bi višina sankcij za enakovredna kazniva dejanja morala biti znotraj razpona za kazniva dejanja ponarejanja na podlagi Direktive. V zvezi s točko (b) bi morala biti kazniva dejanja, za katera so predvidene enako visoke sankcije kot za kazniva dejanja ponarejanja na podlagi Direktive, enakovredna ali podobna kaznivim dejanjem ponarejanja ob upoštevanju resnosti ali nevarnosti za javne dobrine ali interese.

Če višina denarne kazni ni bila povezana s koristmi kaznivega dejanja ali prihodkom pravne osebe, kot na primer v večini držav članic, in če se je štel, da je višina denarnih kazni nizka, so se upoštevale neobvezne sankcije. Če je zadevno nacionalno pravo poleg denarnih kazni predvidelo tudi dodatne kumulativno predpisane sankcije (npr. odvzem pravice do socialne pomoči, sodno likvidacijo itd.), se je štel, da je sistem sankcij v navedeni državi članici načeloma skladen z zahtevami Direktive.

Velika večina držav članic je na podlagi teh meril prenesla člen 7 Direktive. Samo ena država članica ni povezala višine denarnih kazni s koristmi, pridobljenimi s kaznivim dejanjem, in razen denarnih kazni ni predvidela drugih kumulativno predpisanih sankcij.

3.7. Pristojnost (člen 8)

Člen 8(1) države članice zavezuje, da se izrečejo za pristojne za kazniva dejanja iz členov 3 in 4 v skladu z:

- a) ozemeljskim načelom (kazniva dejanja so v celoti ali delno storjena na ozemlju države članice);
- b) aktivnim personalitetnim načelom (kazniva dejanja stori državlján države članice).

Člen 8(2) določa ekstrateritorialno pristojnost in države članice, katerih valuta je euro, zavezuje, da se izrečejo za pristojne tudi v primerih, ko je kaznivo dejanje storjeno v tujini, vsaj če se nanaša na euro in:

- a) če je storilec kaznivega dejanja odkrit na ozemlju države članice in ni izročen;
- b) če je ponarejena valuta odkrita na ozemlju države članice.

Drugi pododstavek člena 8(2) določa, da te države članice v zvezi s kaznivimi dejanji proizvodnje (člen 3(1)(a)) in z njimi povezanimi kaznivimi dejanji (na podlagi člena 3(2) in (3) ter člena 4) zagotovijo, da njihova ekstrateritorialna pristojnost ni odvisna od tega, ali je dejanje določeno kot kaznivo dejanje v kraju, kjer je bilo storjeno.

3.7.1. Ozemeljsko načelo – člen 8(1)(a)

Vse države članice so v skladu s členom 8(1)(a) določile ozemeljsko načelo z izrecnimi splošnimi določbami, na podlagi katerih kazniva dejanja, ki so v celoti storjena na njihovem ozemlju, spadajo v njihovo pristojnost. Nacionalno pravo večine držav članic vsebuje izrecne določbe, s katerimi se pristojnost razširi tudi na kazniva dejanja, ki so „delno“ storjena na nacionalnem ozemlju. V drugih državah članicah, ki ne razlikujejo med pojmom „v celoti“ ali „delno“, je mogoče sklepati o vključitvi obeh možnosti.

Skoraj vse države članice so pravilno prenesle aktivno personalitetno načelo, kot je določeno v členu 8(1)(b). Države članice na splošno zahtevajo, da mora biti storilec kaznivega dejanja v času, ko je kaznivo dejanje storjeno, njihov državlján. Nekatere države članice razširjajo svojo pristojnost tudi na osebe, ki so pridobile njihovo državljanstvo po storitvi kaznivega dejanja.

Težave v zvezi s členom 8(1)(a) se na primer pojavljajo, kadar so v skladu s pravom, ki se prenaša, dejanja, ki so delno storjena na nacionalnem ozemlju, izključena iz nacionalne pristojnosti, če je storilec v tujini.

3.7.2. Ekstrateritorialna pristojnost – člen 8(2)

Člen 8(2)(a) je prenesla velika večina držav članic, katerih valuta je euro. Večina držav članic se izrecno sklicuje na vse elemente določbe Direktive, vključno z dejstvom, da storilec ni izročen. V drugih državah članicah se veljavne določbe o pristojnosti štejejo za dovolj široke, da lahko zajemajo vse elemente člena 8(2)(a).

Velika večina držav članic člena 8(2)(b) sploh ni prenesla.

Večina držav članic je prenesla drugi pododstavek člena 8(2). Države članice so se (izrecno ali neizrecno) izrekle za pristojne ne glede na to, ali je dejanje v državi, kjer je bilo storjeno, določeno kot kaznivo ali ne, ali pa so določile izrecno izjemo od splošnega načela dvojne kaznivosti za kazniva dejanja, ki so navedena v Direktivi in prenesena v nacionalno pravo.

Težave v zvezi s prenosom se pojavljajo v nekaterih državah članicah, ki uporabljajo načelo dvojne kaznivosti za kazniva dejanja iz Direktive, tj. ki vedno zahtevajo, da se morajo dejanja šteti za kaznivo dejanje tudi v kraju, kjer so bila storjena. V drugi državi članici je zahteva

glede dvojne kaznivosti izvzeta le, kadar kaznivo dejanje krši interese držav članic ali kadar storilca ni mogoče izročiti.

3.8. Preiskovalna orodja (člen 9)

Člen 9 države članice zavezuje, da z ustreznimi ukrepi zagotovijo, da imajo osebe, enote ali službe, pristojne za preiskavo ali pregon kaznivih dejanj iz členov 3 in 4, na voljo učinkovita preiskovalna orodja, kot so na primer orodja, ki se uporabljajo pri preiskavi ali pregonu kaznivih dejanj organiziranega kriminala ali drugih hudih kaznivih dejanj.

V večini držav članic je možnost uporabe najbolj intruzivnih preiskovalnih ukrepov odvisna od višine kazni za določene kategorije kaznivih dejanj. Zakonodaja drugih držav članic se izrecno sklicuje na kazniva dejanja, za katera se uporabljajo določeni preiskovalni ukrepi.

Preiskovalni ukrepi, ki so v vseh državah članicah na voljo za huda kazniva dejanja, so prestrežanje komunikacij, tajno opazovanje, vključno z elektronskim nadzorom, spremljanje bančnih računov in druge finančne preiskave. V posameznih ali več državah članicah so v skladu z njihovim nacionalnim pravom na voljo tudi druga preiskovalna orodja.

To določbo je prenesla večina držav članic. Težave se pojavijo, kadar se določena preiskovalna orodja uporabljajo za kreditne institucije, ponudnike plačilnih storitev in druge gospodarske subjekte iz člena 6(1) Uredbe Sveta (ES) št. 1338/2001, vendar ne za druge „osebe“ (npr. fizične in pravne osebe).

V nekaterih državah članicah pripravljala dejanja iz člena 3(1)(d) Direktive sploh niso primerna za uporabo preiskovalnih ukrepov za huda kazniva dejanja ali pa so primerna samo za nekatere razpoložljive preiskovalne ukrepe za huda kazniva dejanja. Nekaj držav članic je v nasprotju z Direktivo uvedlo prekrške kot kazniva dejanja na podlagi Direktive, ki v skladu z njihovim nacionalnim pravom niso primerna za uporabo preiskovalnih orodij, ki se uporabljajo v primerih hudih kaznivih dejanj.

3.9. Obveznost predaje ponarejenih bankovcev in kovancev eura zaradi analize in odkrivanja ponaredkov (člen 10)

Člen 10 od pristojnih organov v državah članicah zahteva, da nacionalnim analitskim centrom in nacionalnim analitskim centrom za kovance med kazenskim postopkom nemudoma dovolijo pregled ponarejenih bankovcev in kovancev eura zaradi analize, prepoznavanja in odkrivanja novih ponaredkov. Pristojni organi morajo potrebne vzorce nemudoma predati, najpozneje pa takrat, ko je v kazenskem postopku sprejeta pravnomočna odločba.

To določbo je v svoje nacionalno pravo preneslo samo sedem držav članic. Velika večina držav članic te določbe ni ustrezno prenesla. Medtem ko nekatere države članice te določbe sploh niso prenesle, je večina imela težave s popolnim prenosom posameznih elementov določbe. Večina težav pri prenosu se pojavi v zvezi z (i) zamudo pri predaji ponarejene valute

in (ii) nameni (analiza, prepoznavanje in odkrivanje novih ponaredkov) pregleda ponarejene valute.

3.10. Statistika (člen 11)

Člen 11 določa obveznost, v skladu s katero morajo države članice pošiljati statistične podatke Komisiji vsaj vsaki dve leti.

Velika večina držav članic te določbe sploh ni prenesla ali je ni ustrezno prenesla. Leta 2018 je večina držav članic na zahtevo Komisije poslala statistično gradivo iz svojih nacionalnih podatkovnih zbirk. V nekaterih državah članicah bi bilo mogoče dodatno izboljšati točnost statističnih podatkov in usklajevanje med različnimi organi držav članic pri zbiranju teh podatkov.

4. UGOTOVITVE

Direktiva je bila sprejeta zaradi okrepitve pravnega okvira z določbami o višini sankcij, preiskovalnih orodjih ter analizi, prepoznavanju in odkrivanju ponarejenih bankovcev in kovancev eura med sodnim postopkom.

Na splošno zagotavlja dodano vrednost EU, saj dviguje raven zaščite eura in tudi drugih valut pred ponarejanjem s kazenskopравnimi ukrepi, ki vsebujejo izboljšane določbe o višini sankcij, preiskovalnih orodjih ter analizi, prepoznavanju in odkrivanju ponarejenih bankovcev in kovancev eura med sodnim postopkom.

Večina držav članic je ustrezno prenesla člena 3 in 4 Direktive o določanju nekaterih oblik dejanj kot kaznivih dejanj, določbe iz člena 5 o kaznih z uvedbo najstrožje sankcije najmanj petih let zapor za distribucijo in najstrožje sankcije najmanj osmih let zapor za proizvodnjo ponarejenih valut ter določbe iz člena 9, na podlagi katerih so države članice zavezane zagotavljanju možnosti uporabe nekaterih preiskovalnih orodij.

Ocena kaže, da v tem trenutku ni potrebe po reviziji Direktive, vendar bi bilo treba njeno uporabo izboljšati. Na splošno je večina držav članic prenesla večino določb Direktive. Vendar so skoraj vse države članice imele težave pri prenosu ene ali več določb, kot je navedeno v prejšnjih oddelkih.

Komisija bo še naprej ocenjevala skladnost držav članic z Direktivo in bo sprejela vse potrebne ukrepe za zagotovitev skladnosti z njenimi določbami v vsej Evropski uniji.